

Världs- åskådningen

Kommunistisk grundkurs 1

Denna broschyr behandlar kommunisternas sätt att betrakta världen – den kommunistiska världsåskådningen. Det handlar om den marxistiska filosofin, *den dialektiska materialismen*. Låt oss först kort förklara själva ordet filosofi.

Marxismens filosofi kallas för den dialektiska materialismen.

Vad menas med filosofi?

Kemi, fysik, biologi, geologi, samhällsvetenskap, ekonomi, psykologi och historia är exempel på olika vetenskaper. Inom var och en av dessa gäller bestämda *lagar*. Det är tex en lag inom fysiken, att om läsaren släpper denna broschyr ur sin hand, så faller den till marken. Det spelar ingen roll, om man så försöker hundra gånger. Den kommer att falla till marken varje gång. Det är en *lag*. På samma sätt är det en lag inom ekonomin, att inkomster och utgifter måste gå ihop, vare sig det gäller ett helt land eller en fattig ungdömmunist.

Finns det några lagar, som gäller för *alla* vetenskaper? Så förhåller det sig ju inte med lagen om att saker faller till marken, om man släpper dem. Det är svårt att tänka sig, att denna lag skulle kunna gälla inom tex psykologin, även om man har hört talas om tankar som faller platt till marken ibland.

Jo, det finns sådana *allmänna* lagar. Utan att föregripa detta studiebrev i övrigt, så skall vi ge ett exempel: Ingenting är evigt utan allt har sin födelse, sitt liv och sin undergång. Det är en *allmän* lag, en *filosofisk* lag. Människor, djur och växter följer denna lag. De olika typerna av samhällen följer denna lag. Tankar, teorier och idéer följer denna lag.

Filosofi = studiet av de mest allmänna lagarna för naturen och dess rörelseformer.

Detta handlar filosofin om. Den beskriver de mest allmänna lagarna för naturen och dess rörelseformer – samhället och det mänskliga tänkandet inräknade. (not 1)

Två huvudlinjer inom filosofin

Filosofi – är ändå inte det en sysselsättning för dammiga professorer, som själva rasslar lika torrt som de ändlösa luntor av böcker de läser? Vad kan sådan ha med kampen för socialismen att göra?

Givetvis ingenting alls.

Det beror på, att filosofin (liksom alla andra vetenskaper) inte kan ses isolerad från klasserna och klasskampen. Varje samhällsklass använder filosofin och övriga vetenskaper för sina intressen. En klass, som slåss för en orättfärdig sak, måste fördunkla sanningen och ta till lögnens metod. I det medeltida feodalsamhället sade t ex härskarna att bönderna var livvegna, därför att gud hade bestämt så. För att rättfärdiga det feodala klassamhället användes den kristna religionen.

Den moderna borgerliga filosofin med alla sina professorer är också till för att fördunkla verkligheten och rättfärdiga den kapitalistiska utsugningens system. Den försöker på allehanda mystiska och komplicerade sätt förklara, att det kapitalistiska samhället är det bästa av alla samhällen.

Den marxistiska filosofin däremot behöver inte dölja eller fördunkla något. Den utgår från verkligheten, som den är. Den står i arbetarklassens tjänst och kan beskriva verkligheten utan att dra ifrån eller lägga till något. Detta är den marxistiska filosofins två viktigaste kännetecken:

- 1) Den står i arbetarklassens tjänst och
- 2) den utgår från verkligheten.

Detta – att ösa sin kunskap ur verkligheten, att söka förklaringen till olika händelser genom att studera verkligheten – det kallas inom filosofin för en *materialistisk* uppfattning.

Motsatsen – att *inte* ösa sin kunskap ur verkligheten utan söka förklaringen till olika händelser utifrån ”guds vilja”, ”ödet” eller genom att studera ”själens” innersta skrymslen – det kallas inom filosofin för en *idealistisk* uppfattning.

Dessa två uppfattningar är de båda huvudlinjerna inom filosofin. Kampen mellan dem går som en röd tråd genom hela filosofins historia. Som vi i det kommande skall se, så är de två synsätten också bestämt förknippade med olika *klasser* i samhället.

I dagligt tal har man kommit att lägga in andra betydelser i

De olika samhällsklasserna använder alla filosofin för sina syften.

Den marxistiska filosofin står i arbetarklassens tjänst och utgår från verkligheten.

orden ”materialist” och ”idealist” än de, som vi här har talat om. Lär Dig därför, vad vi menar med dessa båda begrepp inom filosofin! Resten av denna studiebroshyr blir då lättare att förstå.

Materialism mot idealism

De två filosofiska synsätten tar sig skilda uttryck i praktiken. De, som vill bevara utsugningens system, för till torgs idealistiska uppfattningar av det ena eller andra slaget. De, som vill störta detta system och bygga upp ett nytt samhälle, hävdar materialismen som sin lära.

Så har det varit genom hela historien. De gamla härsarklasserna har stått för den ena eller den andra idealistiska läran. De klasser, som växer fram för att gripa makten, har stått för den ena eller den andra materialistiska läran.

Anledningen till detta är, att materialismen är sann. Den står i överensstämmelse med verkligheten. Sanningen idag är den, att kapitalismen är ett ruttet och utlevat system. Sanningen är den, att arbetarklassen står i tur att ta över rodet. Följaktligen tjänar arbetarklassen på sanningen, på en materialistisk beskrivning av verkligheten och borgarklassen tjänar på att dölja sanningen, på en idealistisk beskrivning av verkligheten.

Låt oss nu helt kort behandla frågan på ett mer teoretiskt plan. Det är nödvändigt för att sammanfatta den och för att vi skall få en större förståelse för den:

Vad kampen mellan materialism och idealism i grund och botten rör sig om, är vilket, som är det *ursprungliga*, det *primära*. Eller – uttryckt på ett annat sätt – vad är orsak och vad är verkan? Idéerna eller verkligheten? Tänkandet eller varat? Det ideella eller det materiella?

Människan har fem *sinnen*, fem sätt att få kontakt med yttvärlden. Det är synen, hörseln, känseln, lukten och smaken.

Materialismen anser att verkligheten existerar oberoende och fristående från idéerna, oavsett om dessa härleds från

Materialismen har genom historien hävdats av de framåtsträvande klasserna och idealismen av de bakåtsträvande klasserna.

någon föreställd Gud, abstrakt väsen eller enskild människas medvetande. Verkligheten är som den är utan främmande tillägg. Våra idéer är verklighetens återspeglning i våra medvetanden.

För idealismen är idéerna det primära. För materialismen är verkligheten det primära.

Idealismen anser tvärtemot detta att verkligheten är skapad, formas eller består av idéer. Världen har enligt detta synsätt sitt ursprung i Gud, "det absoluta" eller den egna själen.

De vanligaste formerna av idealism kan lätt kännas igen. Hur de har använts av de härskande klasserna brukar heller inte vara något större problem att inse.

Den *objektiva idealismen* framställdes på ett konsekvent sätt av den grekiske filosofen Platon. Han ansåg att den värld som vi uppfattar med våra sinnen inte kunde vara verklig eftersom den ständigt förändrades. Den är därför bara en ofullständig kopia av de sanna, goda och evigt existerande idéerna.

Denna ståndpunkt ligger till grund för de flesta religiösa tankesystemen. Samhällsutvecklingen förkroppsligar Guds vilja och de rätta idéerna och får därför inte rubbas. Detta sätt att uppfatta världen och samhället var i stort allena rådande under det feodala bondesamhällets tid. De som i en eller annan form förespråkar dessa teorier idag (oavsett religiösa förtecken) är genomgående bakåtsträvande.

Den *subjektiva idealismen* brukar förknippas med den irländske biskopen Berkeley, som levde på 1700-talet. Han spekulerade i att endast det som vi för stunden uppfattar med våra egna sinnen existerar. Världen blir då skapad av vårt eget tänkande. En hårddragning av Berkeleys uppfattning leder fram till åsikten att endast jag själv (mitt eget medvetande) existerar. Denna orimlighet kallas för solipsism ("jag själv"-ism).

Den subjektiva idealismen och dess ytterligheter är en god representant för den självupptagne borgarens inskränkta tankevärld. Var och en uppfattar världen på sitt sätt och förekomsten av en objektivt existerande verklighet ifrågasätts. I kapitalismens individualistiska tidevarv har de olika filoso-

fiska skolorna en ständig tendens att halka in i den subjektiva idealismens återvändsgränd.

Idealismen i alla dess former strider mot det sunda förnutet. Ingen har hittills lyckats bevisa att den är riktig. Det är idag få som öppet förespråkar någon idealistisk ståndpunkt. Det hindrar inte att idealistiska tankesätt tar sig tusen och en uttryck i vårt vardagliga liv. Här är ytterligare några exempel:

Borgarnas psykologer säger, att det är fel i huvudet på ungdomar som protesterar mot missförhållanden i skolan eller i samhället som helhet. Han eller hon är enligt dem "missanpassad", "mentalt störd" eller "psykiskt omogen" eller vad de nu kan hitta på.

Att det skulle kunna vara något fel på samhället, faller inte dessa psykologer i smaken. Deras råd till missnöjda ungdomar är, att han eller hon skall "finna sig själv". Vi skall blicka in i vår egen själ och där försöka leta fram orsakerna till vårt missnöje.

Ett annan metod att bortförklara missförhållanden och orättvisor är den sk biologismen. Arbetare är arbetare för att de är av naturen obegåvade och dumma, och tjejer är och skall vara underordnade killar, för att det är deras naturliga roll, given av biologin. Klass- och könsförtrycket sitter så att säga i generna! Då går det naturligtvis inte att göra något åt vare sig klass- eller könsförtryck. Det är bara att acceptera förtrycket som en "naturlig ordning".

Biologismen fyller idag samma funktion som en gång religionen. När de religiösa rättfärdigar förtryck med hänvisning till "guds ordning" hänvisar biologisterna till "naturens ordning".

Bland ungdomen sprider borgarna idealistiskt skräp. Se bara på alla "finn dig själv"-teorier! Ständigt dyker nya religioner på detta tema upp. Även runt narkotikan har utformats liknande frälsningsläror.

I hur många såpor och veckotidningsnoveller är det inte det förutbestämda "ödet" som ser till, att tjejen finner sin kil-le? Hur många tidningar håller sig inte med horoskop och astrologer, som talar om vad "ödet" bestämt åt en nästa dag?

Säkert kan läsaren själv göra denna uppräknin g mycket längre. Få vill idag kännas vid idealismen men i praktiken förs den till torgs dagligen och stundligen av bourgeoisin.

Mekanisk materialism och dialektisk materialism

Det, som hittills sagts om materialismen, är korrekt men ändå är det otillräckligt. I detta avsnitt skall vi försöka reda ut varför.

I historieböckerna kan vi läsa, att det andra världskriget orsakades av Hitlers storhetsvansinne. Hitler var en krigsgalning – därför blev det krig.

Återigen: Det är sant – men ändå inte sant.

I det första världskriget hade Tyskland förlorat alla sina kolonier. Därför hade den tyska industrin svårt att skaffa råvaror. Den hade också svårt att finna exportmarknader. Av bl a dessa anledningar var Tysklands ekonomi totalt bankrutt under 20-talet och början av 30-talet. Först när krigsrustningarna tog fart, började hjulen rulla i samhällsmaskineriet igen. Kort och gott: Tyskland *behövde* krig för att skaffa sin industri större makt på världsmarknaden och för att få igång produktionen på hemmaplan överhuvudtaget.

Däri ligger den grundläggande orsaken till Tysklands krigiskhet under 30- och 40-talen. Det imperialistiska systemet ledde till detta.

Visst var Hitler en krigsgalning! Men det var det tyska *samhällssystemet*, som krävde krig, som krävde en Hitler. Om Hitler fötts i t ex England, så hade han säkerligen inte alls kunnat skaffa sig någon politisk makt. Å andra sidan hade säkert någon annan i Tyskland intagit hans plats.

Låt oss nu översätta detta till filosofiskt språk: De materiella förhållandena i mellankrigstidens Tyskland var grunden för fascismen och Tysklands krigiskhet. Men – och det är viktigt – marxismen förnekar därmed inte, att Hitler som person eller fascismen som ideologi i sin tur hade ett starkt infly-

Enligt den dialektiska materialismen gör mänskorna själva sin historia. Men de gör det inom ramen för vissa, av deras vilja oberoende, materiella förhållanden.

tande över tysk politik.

Marxismen hävdar *inte*, att Hitler var ett viljelöst offer i händerna på den materiella utvecklingen. Det väsentliga är, att *grunden* till det hela står att söka i verkligheten och inte i Hitlers hjärna.

Idéerna har fötts ur verkligheten – det är sant. Men lika sant är det, att dessa idéer – när de utformats och gripit omkring sig bland människorna – kan förvandlas till en självständig kraft i stånd att förändra samhället. Den, som förnekar detta, han står för en *mekanisk* materialism och inte för den *dialektiska* materialismen. Till begreppet dialektik skall vi återkomma längre fram.

Vi har fått anledning att komma in på ytterligare en väsentlig fråga – den marxistiska kunskapsteorin.

Den marxistiska kunskapsteorin

Minns Du, när Du lärde Dig läsa? Om Du inte besitter alldeles särskilda, överjordiska talanger, så lärde Du Dig först alfabetet – en bokstav i taget. Men inte ens, när Du kunde hela 15 bokstäver, så kunde Du läsa. Faktiskt hade Du på det stadiet inte så stor nytta av Dina 15 bokstäver. På filosofiskt språk säger vi, att denna kunskap var *sinnlig*.

Men en dag kunde Du så hela alfabetet. I och med det behärskade Du en ny konst – läsandets och skrivandets konst. Din kunskap var inte längre enbart sinnlig. Den hade förvandlats till *rationell* kunskap.

Denna kunskap kan Du använda för att t ex skriva insändare eller rentav artiklar till den kommunistiska pressen, vilka är bidrag i kampen för att förändra samhället. När Du arbetar med detta, undersöker fakta osv, så gör Du samtidigt nya erfarenheter – Du får ny sinnlig kunskap. Så småningom kanske dessa blir till förståelse för en hel fråga, till hela teorier. Kunskapen blir åter rationell kunskap men denna gång på ett högre plan.

Eller – låt oss ta ett mer tydligt politiskt exempel – arbetar-

Sinnlig kunskap = enstaka sinnesintryck och erfarenheter, till synes utan samband med något annat.

Rationell kunskap = enstaka sinnenuttryck, som samlats och formats till hela teorier. Kunskap, som kan användas för att förändra verkligheten.

nas strejkkamp. I sitt dagliga slit kommer arbetarna i kontakt med än den ena än den andra försämringen av deras förhållanden. När en tillräcklig mängd av sådana erfarenheter samlats (sinnlig kunskap), så förstår de, att det inte är fråga om "enskilda misstag" från kapitalistens sida utan en medveten linje för att pressa tillbaka lönerna och öka utsugningen. De förstår, att de själva måste kämpa för förbättringar, att de inte kan lita på kapitalistens "goda vilja". (Rationell kunskap)

Från praktik till teori.

Arbetarna strejkar. De finner under strejken, att inte bara kapitalisten står emot dem. De borgerliga och småborgerliga tidningarna, facket, polisen, staten, politikerna – alla bekämpar de strejken. Ny (sinnlig) kunskap samlas hos arbetarna. Kanske kommer de i kontakt med kommunistiska idéer, vilka tillsammans med deras egna erfarenheter formas till kunskapen, att den fackliga kampen är otillräcklig. Den måste höjas till en politisk nivå. Fienden är inte bara den enskilde kapitalisten utan hela kapitalistklassen och dess stat. Kunskapen har blivit rationell och höjts till en ytterligare högre nivå.

Från teori till praktik.

Låt oss nu sammanfatta och beskriva detta på ett teoretiskt plan:

Det mänskliga tänkandet utvecklas i en ständig växelverkan mellan erfarenhet, teori och praktik. Vi sätter upp detta i tre punkter:

1. Människan tar i sitt dagliga liv emot en oräknelig mängd spridda och enstaka sinnesintryck. Dessa *erfarenheter* ger oss sinnlig kunskap.

2. Erfarenheterna sätts ihop till ett sammanhang, systematiseras och förbinds med tidigare kunskaper, såväl egna som andra människors. Olika slutsatser dras, kunskapen blir rationell. En *teori* om verklighetens beskaffenhet sätts upp.

3. Teorierna konfronteras med verkligheten, då de omsätts i konkreta handlingar. Därigenom får vi möjlighet att avgöra om de är sanna eller falska. Genom *praktiken* får vi nya erfarenheter, vilka vi i sin tur lägger till grund för nya teorier.

Detta är den marxistiska kunskapsteorin. Erfarenheter, teori, praktik – erfarenheter, teori, praktik osv i en evig växel-

verkan och oändlig process. Man skulle kunna säga att det hela rör sig i en cirkel. Detta vore dock en ofullständig beskrivning eftersom varje varv lyfter kunskapen till en högre nivå. Därför brukar marxister snarare tala om en uppåtgående spiral.

Lenin beskrev på sin tid arbetarrörelsens tre olika sidor. Dessa har sin motsvarighet i kunskapsteorin. Som arbetare gör vi en massa erfarenheter om samhällets missförhållanden. Dessa tar sig uttryck i den spontant uppkomna fackliga kampen. Men marxismen gör samtidigt anspråk på att vara en vetenskaplig teori. Den befinner sig i teoretisk kamp med andra världsåskådningar.

Tagna var för sig är den fackliga respektive teoretiska kampen förhållandevis ofarliga. Det är först då de förenas i den politiska praktiken som det börjar hända saker. Den politiska kampen sammansmälter den spontana arbetarrörelsens erfarenheter med den marxistiska teorin och omsätter dessa i praktisk politisk handling. Just detta är det kommunistiska partiets uppgift.

Av detta följer också, att arbetarklassen studerar världen i ett enda syfte – nämligen att förändra den. Vi studerar inte för att få ”inre frid” eller för att kunna slå oss för bröstet med våra kunskaper. Vi studerar för den socialistiska revolutionen. Vi förenar teori med praktik. Vår paroll är: *Studera, kämpa, lär!*

Därför får den marxistiska filosofin heller aldrig betraktas som ett schema med färdiga lösningar på alla problem. Tvärtom måste varje företeelse studeras för sig och i sitt sammanhang. Praktiken är alltid den rika skattkammare, ur vilken vi öser vår kunskap. ”*Konkret analys av konkreta förhållanden är det väsentliga i marxismen, marxismens levande själ*”, sade Lenin en gång. Marxismen är en vägledning till handling – inte en samling stelbenta dogmer.

Den historiska materialismen

Med utgångspunkt från det hittills sagda skall vi nu teckna en

kort bild av människans historia. Vad driver historien framåt? Hur har de olika samhällena sett ut? Varför har de uppstått och varför har de gått under? Dessa frågor skall vi försöka ge ett svar på i detta avsnitt. Även här skiljer sig kommunisternas sätt att se på frågan tvärt från den officiella bild, som borgarklassen lär ut i skolorna och på annat sätt. Ja, den inte bara skiljer sig utan är rakt motsatt.

Borgerlig historieskrivning

De arbetande massornas liv skildras inte i den borgerliga historieskrivningen. Allra minst tillmäts dessa någon betydelse i utvecklingen. På sin höjd finns de med som utfyllnad till de härskande klassernas historia. Förändringar sägs bero på, att den eller den härskaren fattade det eller det beslutet – precis som i exemplet med Adolf Hitler, som vi redogjorde för tidigare.

Eller också beror förändringarna på, att någon hux flux uppfann ett nytt redskap eller en ny maskin. Man får intrycket, att hade bara ångmaskinen uppfunnits vid tiden för Jesu födelse, så hade aldrig medeltiden funnits utan vi hade kunnat hoppa direkt in i det kapitalistiska industrisamhället. Varför uppfanns ångmaskinen just på 1700-talet? Varför fattade kungarna just de beslut, som de gjorde? Varför upptäcktes Amerika av européerna just på 1400-talet? Bertholt Brecht har skrivit en dikt på detta tema:

Vem byggde Tebe med de sju portarna?
I böckerna står kungars namn.
Har kungarna släpat fram klippblocken?
Och Babylon som förstördes så ofta –
vem byggde upp det så många gånger?
I vilka hus bodde det rika Limas timmermän?
Den kväll då kinesiska muren stod färdig –
vart tog de som murat den vägen?

Det stora Rom fylldes av triumfbågar.

Vem reste dem?
Vem triumferade caesarerna över?
Hade det mångbesjungna Bysans
endast palats för sina innevånare?
Till och med
i det legendomspunna Atlantis skrek
den natt havet slukade staden
de drunknande efter sina slavar.

Den unge Alexander erövrade Indien.
Han ensam?
Caesar slog gallerna.
Hade han inte åtminstone en kock med sig?
Filip av Spanien grät när hans flotta gått under.
Grät ingen mer än han?
Fredrik den andre segrade i sjuårskriget.
Vem segrade mer än han?

Varje sida en seger.
Vem lagade festmåltiden?
Vart tionde år en stor man.
Vem betalade kostnaderna?
Så många skildringar.
Så många frågor.

Den borgerliga historieskrivningen är idealistisk. Den skildrar historiens förlopp som resultatet av enskilda människors idéer och strävanden, av politiska och religiösa strömningar eller av tekniska och vetenskapliga uppfinningar och upptäckter.

Men den kan inte svara på, varför just dessa saker uppkom och varför de kunde utöva något inflytande på utvecklingen. Hur de olika historiska händelserna hänger samman och hur man skall förstå samhället och dess utveckling som helhet – det kan inte borgarna klargöra. De erkänner ingen lagbundenhet i historien – bara en serie tillfälligheter och enstaka händelser.

Varför?

Därför att borgarklassen i så fall skulle tvingas se sin egen undergång i vitögat. Den skulle tvingas tala om, att historien kommer att passera den kapitalistiska epoken lika oundvikligt som den har passerat slavägarnas och jordherrarnas epoker.

Den materialistiska historieuppfattningen

Vilken länk skall man då gripa tag i för att förstå historien? Marx skriver:

”Den första förutsättningen för all mänsklig existens och alltså även för all historia (är), att människorna måste vara i stånd att leva för att kunna ’göra historia’. Till livets uppehälle krävs framförallt mat och dryck, bostad, kläder m m. Den första historiska handlingen är alltså skapandet av de medel, som krävs för att dessa behov skall tillfredsställas, produktionen av det materiella livet självt, och förvisso är detta en historisk handling, en förutsättning för all historia, som fortfarande – liksom för årtusenden sedan – dagligen och stundligen måste uppfyllas för att överhuvudtaget hålla människorna vid liv.”

Produktionen av materiella nyttigheter är grunden för varje samhälles existens.

Alltså – utan att producera sina egna livsfrönödenheter kan människan inte göra någon historia överhuvudtaget. Produktionen av materiella nyttigheter är en kamp med naturen. Denna produktion är grunden för varje samhälles existens, grunden för all historisk utveckling.

I sin kamp med naturen utvecklar människan sina *produktivkrafter*. Med detta avses vår förmåga att påverka och använda oss av vår materiella omgivning. Till produktivkrafterna räknas våra kunskaper och färdigheter och våra produktionsmedel. Med produktionsmedel åsyftas maskiner och arbetsverktyg, men också jorden, vattnet, skogarna o s v.

Då vi arbetar gör vi det tillsammans med andra människor, vilket ställer oss i ett inbördes förhållande till varandra. Detta

kallas för *produktionsförhållanden*. Produktionen organiseras på det ena eller andra sättet. Vem eller vilka skall bestämma vad som skall produceras och när, var och hur det skall göras? Produktionsförhållandena handlar om makt.

Produktivkrafter och produktionsförhållanden står i sin tur i en ömsesidig relation till varandra. Deras enhet bildar ett konkret *produktionssätt*. Då vi kommer på nya och bättre metoder att arbeta med, måste även produktionen organiseras enligt ett nytt mönster. De gamla maktrelationerna ersätts med nya. Produktivkrafternas utveckling kräver nya produktionsförhållanden.

Därför uppvisar historien en rad olika produktionssätt. Det feodala produktionssättet byggde i huvudsak på manuellt jordbruk (produktivkrafter) och godsägarnas exploatering av livegna bönder (produktionsförhållanden). Det kapitalistiska produktionssättet kännetecknas av industriell produktion (produktivkrafter) och kapitalisternas utsugning av lönearbetarna (produktionsförhållanden).

Resonemanget kan överföras till en samhällelig nivå. Till grund för samhällslivet ligger dess *ekonomiska bas*. Inom en och samma ekonomiska bas kan flera olika produktionssätt rymmas, men vanligen dominerar ett av dem. I dagens Sverige är alla produktion, såväl privata småföretag som offentlig vård och omsorg, underordnad de kapitalistiska storföretagen. Vårt lands ekonomiska bas är alltså helt präglad av det kapitalistiska produktionssättet.

Ovanpå den ekonomiska basen reser sig samhällets *överbyggnad*. Till den brukar marxister framförallt räkna det politiska systemet, staten, lagarna, olika ideologier, men även religion och kultur i vidare bemärkelse. Liksom våra idéer är en återspeglning av den materiella verkligheten är idéerna och institutionerna i samhällets överbyggnad en återspeglning av dess ekonomiska bas. Så är tex den liberala ideologin och dess stat bara ett uttryck för det kapitalistiska produktionssättet i den ekonomiska basen.

Förhållandet mellan bas och överbyggnad skildras på ett bra sätt av Ebba Grön i Blå Tågets ”Staten och kapitalet:

Kapitalet höjer hyrorna och staten bostadsbidragen
så kan man fiffla en smula men den järnhårda lönelagen
och till och med betala mindre i lön än priset för mat och för hyra
för staten skjuter så gärna till om levnadskostnaderna
blivit allt för dyra.

Sida vid sida, tillsammans hjälps dom åt
staten och kapitalet, dom sitter i samma båt.
Fast det inte är dom som rör, som rör så att svetten lackar
och piskan som kittlar, kittlar inte heller deras feta nackar.

Daghemmens utbyggnadstakt regleras av konjunkturen
så tillmäts kvinnan sin plats i den ekonomiska strukturen
en billig arbetskraftsreserv till hands när fabriker
visslar tillbakapressade av daghemsbrist om lönsamhetens drivhjul
plötsligt gnisslar.

Sida vid sida, tillsammans hjälps dom åt...

Skolans uppgift är som sig bör att skola arbetskraften
om kvastarna ska sopa bra får man inte slarva med skaften.
Spärrar och kvoter och testprogram är ett system för att sälla
agnarna från vetet och föra var och en
till hans rätta fålla.

Sida vid sida, tillsammans hjälps dom åt...

Tempot höjs vid maskinerna, här drillar man eliten.
Produktionen har inte plats för den som blivit för illa sliten.
Men för att ingen ska tro att det är något fel med de tunga ackorden
betraktas han som ett sjukdomsfall och behandlas av den så
barmhärtiga arbetsvården.

Sida vid sida, tillsammans hjälps dom åt...

Så bygger vi ett samhälle efter korporativa principer
och lär oss att respektera sånt som vi inte begriper.
Åt var och en hans beskärda del av det växande överflödet.
Kapitalet åt kapitalisterna, åt understödstagarna
understödet.

Sida vid sida, tillsammans hjälps dom åt...

Låt oss nu kort försöka illustrera, vad som sagts i detta avs-

nitt, genom att hastigt teckna bilden av människans historia:

Från urkommunism till socialism

De första människorna levde på vad naturen tillhandahöll ”i färdigt skick”. De jagade, fiskade och samlade ätliga växter. För dessa ändamål hade de utvecklat en del enkla redskap, kanske båge och pil, fiskedon osv. Tillsammans med människorna själva och deras list och förslagenhet var detta de enda produktionskrafter samhället ägde.

Det var inte mycket som med hjälp av dem kunde avtvingas naturen – knappt ens så mycket att det räckte till för att hålla stammens medlemmar vid liv. Människorna utförde alla i stort sett samma sysslor och delade jämt den magra bärning de tog ur naturen. Några härskande och undertryckta klasser fanns inte i detta *urkommunismens* samhälle – man producerade helt enkelt inte så mycket att det räckte till för att någon skulle kunna få mer än de andra. Inte heller fanns det någon stat, polis eller militär.

Man avgjorde tillsammans stammens angelägenheter och tvister emellan dess medlemmar eller mellan den enskilde och kollektivet. Alla var beväpnade för att gemensamt kunna försvara stammen mot främmande folk. På sin höjd valdes den dugligaste jägaren och djärvaste kämpan till anförare i jakt och strid och anförtroddes någon därtill lämplig stammedlem att sköta kontakten med de andeväsen man trodde på.

Slavsamhället

Men så småningom ökade man sina produktivkrafter. Man började hålla tama djur och odla de växter man förut uppsökt där de växte vilt. I samband med detta specialiserade sig olika medlemmar av stammen på olika sysslor – det skedde en arbetsfördelning.

Däriigenom kunde man öka produktionen och skapa ett

överskott, d v s mer än vad som gick åt för den egna förbrukningen. En liknande specialisering skedde mellan olika stammar. Man bytte överskottsprodukterna med varandra. Med uppkomsten av ett överskott blev det möjligt för somliga att lägga beslag på mer än andra. Tidigare hade man räknat produktionsmedlen och den magra arbetsavkastningen som gemensam egendom. Men nu försvann det gemensamma ägandet och de forna jämlikarna blev alltmer ojämlika.

Stormännen började i stor skala tvinga folk som rövats i krig och plundringståg från andra samhällen att bli slavar, och så småningom förslavade de ibland också fattiga medlemmar av det egna samhället. Slavarna brukade stormännens åkrar, vaktade deras boskapshjordar och framställde hantverksprodukter åt dem. Slavägarna levde på slavarnas arbete och gav dessa bara precis så mycket att de kunde livnära sig. De gjorde detta i kraft av att de ägde alla produktionsmedlen – ja, de ägde t o m de direkta producenterna, slavarna, själva.

Så såg den ekonomiska basen för *slavsamhället* ut, det produktions sätt som uppstod på grundval av de nya produktivkrafter som utvecklades efter urkommunismens stadium. Jämfört med urkommunismen var det ett progressivt samhälle – i kampen mot naturen hade människorna flyttat fram sina positioner och kunde tilltvinga sig mycket mer än tidigare.

Vetenskap och kultur utvecklades. Men allt detta kom bara en minoritet av samhället tillgodo, medan majoriteten hölls nere i armod och elände, trots att det var på dess arbete hela samhället vilade. Slavsamhället innebar en uppdelning i utsugande och utsugna klasser – det var det första klassamhället.

Men ett samhälle uppdelat i fientliga klasser kunde naturligtvis inte behålla sådana drag hos urkommunismen som den allmänna folkbeväpningen och den primitiva demokratin.

Om alla vore beväpnade skulle de förtryckta, som utgjorde majoriteten i samhället, kunna vända sina vapen mot förtryckarna, precis som den primitiva demokratin hos urkom-

munismen skulle stå i direkt motsättning till slavägarnas ekonomiska herravälde.

Allt detta röjdes också undan. Folket avväpnades. Slavägarna upprättade egna väpnade följen av yrkessoldater, de byggde upp en apparat med domstolar, ämbetsmän, skatteindrivare o s v, som tillvaratog deras gemensamma intressen mot den undertryckta klassen och mot andra länders slavägare. Så uppstod *staten* samtidigt med klassamhället som ett organ för den härskande klassen för att upprätthålla det rådande systemet och förhindra att det hotades av inre och yttre fiender.

På samma sätt förändrades människornas religiösa, moraliska och filosofiska föreställningar, så att dessa anpassades efter det rådande klassförtrycket. Religionen lärde att det var Guds vilja att samhället såg ut som det gjorde.

I morallärorna och rättsföreställningarna gjordes det ”skillnad på folk och folk” – det var tillåtet eller i varje fall inte särskilt upprörande om herremannen slog eller t o m dödade sin slav, medan slaven gjorde sig skyldig till en dödssynd om han så mycket som höjde ett finger mot sin herre. Sina mest utvecklade former nådde slavsamhället i det antika Grekland och Rom.

Slavarna arbetade i massor på enorma jordegendomar runt om i Romarriket och försmäktade kedjade vid varandra i silver- och guldgruvorna. Dödligheten var stor, men nya slavmassor tillfördes ständigt genom krigen mot de kringliggande staterna. Rikedomarna flödade till den härskande klassen, ägarna av jordegendomarna och gruvorna såväl som av de slavar som arbetade där.

Slavägarna levde ett lättjefullt och luxuöst liv. Men rikedomarna räckte också till för andra klasser i Romarriket. Spannmål delades ut gratis till den egendomslösa massan av fria män i Rom, vilka också underhölls med påkostade skådespel och andra upptåg. De behövde knappt arbeta alls utan levde också de på slavarbetet. Därför utgjorde de inte heller något hot mot de härskande.

Hotet kom istället från slavarna. Gång på gång reste de sig

i uppror – det mest kända anfördes av Spartacus, som så när lyckades krossa det mäktiga Romarriket. Men liksom alla de andra upproren slogs också Spartacus ner av slavägarnas väpnade styrkor.

Slavstaten tog en grym hämnd – de upproriska slavarna dömdes till döden. Alla tillfartsvägar till Rom kantades av korsfästa slavar som varning för den undertryckta klassen och vittne om slavägarnas makt.

Det feodala samhället

Men också det mäktiga Romarriket skulle gå under, vittra sönder av inre motsättningar och slutligen krossas av främmande erövrare. En av orsakerna var att tillgången på slavar minskade, när riket nått gränserna för sin utvidgning och tillflödet av krigsfångar sinade. Det utvecklades ett nytt produktionssätt, det *feodala*, som bättre hushöll med den fåtaliga arbetskraften och gjorde det möjligt att så småningom öka avkastningen av jorden och utveckla produktivkrafterna.

Under feodalismen ersattes slaven av den livegne bonden, slavägaren av feodalherren. Produktionen var organiserad i stora gods, som de livegna inte fick lämna. Också en del av vad han producerade på den egna jorden fick han lämna till sin herre, som också på andra sätt skodde sig på den livegnes arbete.

Feodalismen grundade sig alltså liksom slavsystemet på att en härskande arbetsfri klass utsög en undertryckt arbetande. Men formerna för utsugningen hade förändrats. Den livegne var visserligen inte fri – han fick inte flytta utan hölls med tvång vid sin jordlapp och var utelämnad till sin herres godtycke i många avseenden. Men han var inte dennes egendom, som slaven var slavägarens.

Tvärtom ägde han sina produktionsredskap och hade också en slags begränsad egendomsrätt till jorden – godsherren kunde inte avhysa honom hur som helst. Det feodala produktionssättet var ett framsteg jämfört med slaveriet. Slaven hade inget personligt intresse av att öka avkastningen och för-

bättra produkterna.

Men den livegne kunde genom att arbeta hårdare och utveckla bättre brukningsmetoder höja sig till en något mindre eländig ställning. Under feodalismen utvecklades också produktivkrafterna inom jordbruket. Man började använda effektivare plogar och utnyttja hästen som dragdjur, man utnyttjade vattenkraft till att driva kvarnar o s v.

Särskilt i feodalismens inledningsskede skedde praktiskt taget all slags produktion på varje gods, som därför var en självförsörjande enhet. Följaktligen var också staten en mycket lös organisation – den liknade mest en sorts överenskommelse mellan feodalherrarna att hjälpa varandra i fall av krig eller uppror från de livegna.

Feodaltiden – Europas medeltid – är fylld av krig mellan väpnade följen av stormän, som under ledning av sina kungar kämpade om landområden, som genom de livegnas arbete kunde förse den segrade sidan med ännu större rikedomar.

En av de mäktigaste feodala jordägarna var den katolska kyrkan med sina munkar och nunnor, abbotar, biskopar och påvar, vilka alla försörjdes av livegna bondemassor. Kyrkan försåg feodalismen med en ideologi som höll de arbetande nere och manade dem att ödmjukt förnöjsamt finna sig i sin lott.

Ändå skakades det medeltida samhället särskilt under sin nedgångsperiod av våldsamma bondeuppror, då de utsugna och förtryckta massorna reste sig i desperation.

Det kapitalistiska samhället

De medeltida bondeupproren underminerade feodalismen, men krossade den aldrig. Feodalismen gick under för andra krafter som växte i dess mitt. Med tiden uppstod det städer. Där tillverkade hantverkare sådana produkter, tyg och kläder, skodon osv, som tidigare framställts av livegna på godsen ”vid sidan av” jordbruket, och sålde dem.

Städerna lyckades frigöra sig från beroendet av feodalher-

rarna, som till en början behandlade också deras innevånare som sina livegna undersåtar. Handeln ökade. För att kunna köpa de lyxartiklar, som i allt stridare ström hemfördes från fjärran länder eller tillverkades i städerna, arrenderade en del feodaltherrar ut sina gods till lägre adelsmän utan jord eller till livegna bönder som berikat sig genom att sälja över-skottsspannmål till städerna.

Där fortgick utvecklingen av produktivkrafterna snabbt genom en ökad arbetsdelning. Framställningen av ylletyg tex, delades upp i en mängd mindre moment, som utfördes efter varandra av olika grupper hantverkare, anställda av en rik handelsman eller hantverksmästare, så att en grupp spann, en annan vävde, en tredje färgade tyget osv. Så småningom sammanfördes alla dessa arbetare i en byggnad, där de kunde övervakas bättre och där produktens transport mellan det ena och det andra momentet i tillverkningen nedbringades till ett minimum. På detta sätt steg produktionen kraftigt.

Kraven på yrkesskicklighet minskade – de gamla hantverkarna, som efter lång utbildningstid lärt sig allt inom sitt yrke, ersattes med sådana som bara behövde lära sig de allt enklare handgrepp som hörde samman med ett begränsat moment i tillverkningen. Härigenom lades grunden för införandet av maskiner, som ytterligare enormt ökade produktivkrafterna.

Med denna utveckling gjorde två nya klasser entré inom det feodala samhället. Den ena var ägarna av dessa nya produktionsmedel, borgarklassen eller kapitalistklassen. Det var handelsmän som skaffat sig kapital genom att sälja hantverksprodukter till de rika adelsmännen, genom att utplundra de nyupptäckta världsdelarna och länderna i Asien, Afrika och Amerika, genom den oerhört inkomstbringande slavhandeln.

Det var rika hantverksmästare som genom större resurser och bättre produktionsmetoder och -redskap hade konkurrerat ut sina fattigare yrkesbröder. Efter slavägarna och feodaltherrarna utgjorde kapitalisterna ännu en utsugande klass. För det var inte de som framställde den allt mäktigare floden av varor, vars tillverkning de nya produktivkrafterna möjliggjor-

de.

Den framställdes av lönearbetare, anställda av kapitalisterna. Lönearbetarna var inte bundna till jorden och platsen, som den livegne och ägde inga produktionsmedel som denne – de ägde bara sin arbetskraft, sin förmåga att arbeta. Därför kallas de proletärer som betyder egendomslösa.

Men lönearbetaren var inte heller kapitalistens egendom som slaven var slavägarens – han var ”fri”. Just detta slag av arbetare krävdes under de nya förhållandena. Arbetarna måste finnas i tillräcklig mängd och kunna anställas och avskedas allt eftersom den snabba utvecklingen och konkurrensen mellan kapitalisterna gjorde det lönsammast att utsuga dem i den ena eller andra branschen, på den ena eller andra platsen.

Då var den livegne, bunden vid torvan och svår att flytta på, olämplig. Men inte heller slaven, som av sin herre måste försörjas även i de tider då produktionen inte lönade sig, var lämplig.

Arbetarklassen rekryteras ur skaran av utslagna och ruinerade hantverkare. Men denna lilla grupp förslog inte långt för den växande industrins krav. Framför allt kom därför de nyblivna proletärerna från böndernas miljonmassor. För med textilindustrins frammarsch blev det mera lönsamt att hålla får på den forna åkermarken och sälja ull till textilkapitalisterna än att odla spannmål. Fattiga bönder drevs därför iväg från sina åkerlappar av rika bönder, godsägare och arrendatorer, som skötte sitt jordbruk, inte som feodalherrar – sådana fanns fortfarande kvar, en passiv, parasitär och ruttnande klass – utan på kapitalistiskt vis med anställda lantarbetare.

Men bara en liten del av de fördrivna bönderna kunde få plats som vaktare av de stora fårjordarna eller hos de jordbrukskapitalister som höll fast vid spannmålsodling för försörjning. Resten tvingades till de uppväxande fabrikerna. Men det var fortfarande den gamla feodaladeln som hade makten i samhället.

På tusen sätt hindrade feodalismen det nya kapitalistiska produktionssättets utveckling. Varje adelsman tog tull på handeln när den passerade hans område. Han försökte hindra

böndernas förvandling till lönearbetare för att bevara den klass vars arbete han levde på.

Den feodala staten reglerade industrins och handelns verksamhet med monopol, tullar och förordningar för att pressa pengar ur den. De statliga ämbetena reserverades för adeln – helt naturligt, eftersom det var dess intressen staten uttryckte och var till för att försvara. För att kasta av sig de bojor som feodalismen lade över kapitalismens utveckling måste borgarklassen krossa den gamla statsapparaten, besegra feodaldelen och upphöja sig själv till härskande klass i samhället.

Under paroller som ”Frihet, Jämlikhet och Broderskap” lyckades borgarna dra med sig alla förtyckta klasser i den borgerliga revolutionen. Detta skedde under 1600-1800-talen i de flesta av Europas länder och alltid under skarpa sammanstötningar som utlöstes i blodiga drabbningar av större eller mindre omfattning. Mest kända är den engelska revolutionen under 1600-talet och den franska i slutet på 1700-talet.

Genom den borgerliga revolutionen, det kapitalistiska produktionssättets seger, banades väg för den mest ofantliga omvälvning av människornas levnadsvillkor som världen dittills skådat. Med fabrikssystemet, maskinerna och naturvetenskapens snabba framsteg skedde en språngartad utveckling av produktivkrafterna.

Hela världen drogs in under kapitalismens spira och förenades i en världsmarknad. Var och en kan själv föreställa sig omfattningen vad kapitalismen åstadkommit genom att i tanken jämföra den värld han ser omkring sig idag med hur den såg ut för låt oss säga ett par hundra år sedan.

Då fanns inga bilar, flygplan eller järnvägar, inga löpande band eller maskiner av stål, inget elektriskt ljus, inga gramofonskivor eller TV-apparater för att bara ta några vardagliga exempel.

Då hade en vanlig svensk knappt hört talas om varor som apelsiner eller kaffe. Kapitalismen har möjliggjort för människorna att avtvinga naturen ofantliga rikedomar och att forska dessa över hela jorden.

Men precis som det feodala systemet till slut blev en för

trång ram för de produktivkrafter som utvecklades inom det, har kapitalismen, som medfört så enorma framsteg i människans produktiva förmåga, idag blivit ett hinder för de produktivkrafter den själv frambringar. Idag är kapitalismen lika ruttnande och fallfärdig som det feodala systemet var under de borgerliga revolutionernas epok och lika slutgiltigt dömd till undergång.

De enorma produktivkrafter, som frigjorts under kapitalismen, har helt enkelt vuxit ur privategendomens trånga skal. Utsguningen av arbetarna, förtrycket av de fattiga länderna, krigsfaran, miljöförstöringen och andra hot mot människans framtid är alla orsakade av kapitalets profitjakt. Motsättningarna tar sig uttryck i en skärpt klasskamp, där arbetarklassen är den klass, som står beredd att axla historiens mantel och inleda en ny epok i mänsklighetens utveckling.

Det socialistiska samhället

Det talas ibland om Jesus som den förste socialisten, men det är inte riktigt. Socialismen som politisk teori och rörelse föddes som en kritik och förnekelse av kapitalismen, av det ekonomiska system där ”fattigdomen föds ur själva rikedom”, som en av de första socialisterna, utopisten Charles Fourier, uttryckte det i början på 1800-talet. Socialismen bars sedan fram av lönearbetarnas klass, av arbetarklassen, som är en produkt av kapitalismen.

Som historisk rörelse är socialismen ung, den har inte ens tvåhundra år på nacken.

Som samhällsbygge är socialismens ännu yngre. Visserligen grep arbetarna makten i Paris redan 1871 och höll den i 71 dagar, den sk Pariskommunen, men detta var mest en stormsvala. Pariskommunen gav viktiga lärdomar, vilka Karl Marx skrev en bok om, men historien var ännu inte mogen att förlösa ett nytt samhälle.

Först 1917 gjorde socialismen på allvar entré på historiens scen. Det skedde genom den ryska revolutionen, som några

*Dialektiken
= läran om
naturens
mest allmän-
na rörelse-
former.*

år senare ledde till bildandet av Sovjetunionen.

Det ligger en historisk ironi i att just Ryssland blev det första socialistiska landet. Enligt teorin, som vi redogjort för tidigare, föds socialismen ur den övermogna kapitalismen, där privatägandet blivit ett hinder för produktivkrafternas fortsatta utveckling. Men i Ryssland av år 1917 hade kapitalismen bara några årtionden på nacken. Vid tiden för revolutionen var Ryssland i huvudsak ett efterblivet bondeland, där 80 procent av befolkningen varken kunde läsa eller skriva och där den feodala livegenskapen bara låg ett halvt sekel tillbaka tiden. I ekonomisk mening var Ryssland av år 1917 inte moget för socialism.

Men väl i politisk. Den ryska kejsarmakten, tsarismen, var korrupt och egenmäktig och de härskande klasserna, kapitalister och godsägare, var innerligt hatade av arbetare och bönder. Lägg därtill första världskrigets fasor, som ledde till svält i Ryssland och upprorsstämning och massdeserteringar bland de ryska soldaterna, samtidigt som det växte fram en stark och medveten arbetarrörelse, ledd av bolsjevikpartiet. Allt detta skapade en revolutionär situation i det efterblivna Ryssland. De förtryckta klasserna ville inte längre leva på det gamla sättet och de härskande kunde inte.

Socialismen uppstår ur kapitalismens inre motsägelser, men eftersom den viktigaste inre motsägelsen är kampen mellan klasserna, är det inte givet att socialismen först segrar i de mest avancerade kapitalistiska länderna. Var socialismen bryter igenom beror på klasskampen.

Med kapitalismens utveckling till imperialism, som skapar ett världsomspännande system av kapitalistisk utsugning och förtryck, förstärks denna tendens.

”Imperialismens kedja bryts vid sin svagaste länk”, konstaterade Vladimir Iljitj Lenin, när han några år före den ryska revolutionen analyserade imperialismens betydelse för socialismen. Den ryska revolutionen, och senare den kinesiska, den koreanska, den kubanska mfl socialistiska revolutioner, bekräftar riktigheten i denna analys.

Det kapitalistiska produktionssättet utvecklades, som vi

sett, i det feodala samhällets sköte. Efter århundraden av kamp mellan feodala och kapitalistiska produktionsförhållanden, som utvecklades sida vid sida i det feodala samhället, segrade kapitalismen till sist i de borgerliga revolutionerna.

Socialistiska produktionsförhållanden utvecklas inte på motsvarande sätt under kapitalismen, även om det finns ansatser, utan är i allt väsentligt ett resultat av den socialistiska revolutionen och av arbetarklassens erövring av makten i samhället.

Till att börja med präglas det socialistiska samhället givetvis av det samhälle det fötts ur, där påverkan blir större ju mer efterblivit samhället är i ekonomiskt och kulturellt avseende. Mellan det kapitalistiska samhället och det fullt utvecklade socialistiska samhället, kommunismen, ligger därför en övergångsperiod, där det gamla samhället omvandlas i det nya. Under övergångsperioden lever klasserna och klasskampen kvar och därmed också behovet av en stat, av en särskild apparat, för att säkra arbetarklassens ställning i samhället och för att förhindra att den kapitalistiska ordningen restaureras. Det är detta som kallas proletariats diktatur.

I socialistisk teori talar vi om två stadier i det kommunistiska samhällets utveckling, om socialism och kommunism (eller som hos Marx om det kommunistiska samhällets första och andra fas), där kommunismen, det klass- och statslösa samhället, utgör den slutliga förnekelsen inte bara av kapitalismen utan av klasssamhället som sådant.

I sin bok *Kritik av Gothaprogrammet* beskriver Karl Marx övergången till den andra fasen, till det stadium vi numera kallar det kommunistiska samhället:

”I en högre fas av det kommunistiska samhället – när individernas förslavande underordnande under arbetsfördelningen försvunnit och därmed också motsättningen mellan andligt och kroppsligt arbete, när arbetet blivit inte blott ett medel för livsuppehälle utan rentav det viktigaste livsbehovet, när jämsides med individernas allsidiga utveckling också produktivkrafterna vuxit och alla den gemensamma kooperativa rikedomens källor flödar ymnigare – först då

kan man helt överskrida den borgerliga rättens trånga horisont och samhället kan skriva på sina fanor: Av var och en efter hans förmåga, åt var och en efter hans behov.”

Den ekonomiska grundvalen för såväl socialism som kommunism är att produktionsmedlen överförs i samhällets ägo. Genom att expropriera kapitalisterna löser socialismen den grundläggande motsättningen under kapitalismen, den mellan produktionens samhälleliga karaktär och det privata tillägnandet av produktionsresultatet. Eller för att använda ett enklare språk: Genom att förstatliga kapitalisternas företag och förbjuda kapitalägarna att leva på andras arbete, avskaffar socialismen den maximala profiten som produktionens grundläggande mål. Istället inrättas produktionen för att tillfredställa hela samhällets materiella, sociala och kulturella behov, självklart med full hänsyn till naturens möjligheter och begränsningar. För att klara detta ersätter socialismen den kapitalistiska produktionsanarkin, dvs de kapitalistiska företagens och monopolens krig mot varandra i namn av konkurrens, som leder till överproduktion och kriser, ersätts med en plan för vilka behov i samhället som skall prioriteras och målsättningar för en jämn och oavbruten utveckling av produktionen genom socialistisk tävlan. Genom detta kan socialismen fullt ut ta tillvara alla produktionsresurser i samhället, inte minst all tillgänglig arbetskraft, vilket garanterar en snabb ekonomisk, social och kulturell utveckling.

När denna utveckling skapat en sådan produktionsnivå, att kampen för brödfödan är ett minne blott, och då tekniken utvecklats så lång, att arbetstiderna kan förkortas till några få timmar om dagen, vilket är nödvändigt för att människor skall få möjlighet att utveckla alla sina talanger och verka som fullvärdiga samhällsmedborgare, är människan redo att ”ta språnget från nödvändighetens till frihetens rike”, för att nu åter tala med Karl Marx.

Här skall ett viktigt tillägg göras. Språnget från nödvändighetens till frihetens rike handlar inte bara om ekonomisk och kulturell utveckling, utan lika mycket om politik och klassförhållanden. Så länge imperialismen och den imperialistiska

aggressionen mot socialismen består, är språnget inte möjligt att ta, utan då måste socialistiska länder behålla statsmakten, dvs proletariats diktatur, till skydd mot inre och yttre fiender och för att förhindra en restauration av kapitalismen.

Det är ganska självklart att ju mer utvecklat ett land är, ju lättare har socialismen att uppnå sina målsättningar. I efterblivna länder tvingas socialismen först åstadkomma det som kapitalismen ännu inte hunnit med, inte kunnat eller inte velat, dvs den måste först driva fram en industrialisering och en allmän höjning av den kunskapsmässiga och kulturella nivån i samhället.

I början av 1900-talet ansåg många marxister att detta var en omöjlig uppgift. I efterblivna länder som Ryssland, Kina m fl måste kapitalismen först få ett ordentligt genomslag, menade de. Först därefter kunde de bli aktuellt med socialism.

Lenin hade inte mycket till övers för sådana teorier.

”Vår motståndare har gång på gång sagt oss att vi var dumdristiga som gav oss på att plantera in socialismen i ett inte tillräckligt kultiverat land”, skrev han. ”De vilsefördes av det faktum att vi hade startat i motsatt ände mot vad teorin föreskriver – en teori för alla sorters pedanter. I vårt land föregick den sociala och politiska revolutionen den kulturella, just den kulturrevolution som vi nu står inför.”

Bolsjevikerna i Ryssland startade i ”motsatt ände” – och de lyckades! På mindre än 25 år förvandlade socialismen det efterblivna Ryssland till världens näst största industrination; analfabetismen avskaffades, liksom arbetslösheten; den sociala välfärden introducerades och byggdes ut i rask takt, vilket tvingade fram svar i den kapitalistiska världen, som det sk folkhemmet här i Sverige. Och sist men inte minst: Hitler-Tyskland besegrades i andra världskriget. För denna seger är mänskligheten för evigt Sovjetunionen och socialismen tacken skyldig.

Socialismen i Sovjetunionen misslyckades dock i ett avgörande avseende, inte minst beroende på att den tvingades utgå från en så låg ekonomisk och kulturell nivå: den lyckades inte rycka upp borgerligt tänkande och borgerliga sedvänjor

med rötterna, vilket gav borgerliga krafter utrymme att agera, inte minst inom stats- och partiapparaterna. Detta – tillsammans med imperialismens yttre tryck, som var ett med Sovjetunionen under hela dess historia – ledde fram till kontrevolutionen i början på 1990-talet.

Att socialismen därmed förvandlats till en historisk parentes, som borgarna påstår och så gärna vill tro, är dock en illusion. Dagens kapitalism visar bortom alla tvivel att den är ett hinder för det mänskliga samhällets vidare utveckling. Det kapitalistiska egenintresset förkväver samhället och skapar elände och omänsklighet för majoriteten av människorna världen över. Den historiska lösningen på kapitalismens inre motsägelser är och förblir socialism.

Historiens lagar

Vi har gjort en hastig färd genom historien. Syftet med den var ingalunda, att alla detaljer skulle läggas på minnet. Snarare skulle den ge lite kött på benen. Den skulle visa, att historien utvecklas enligt bestämda lagar, vilka finns där oberoende av människornas vilja.

Vi skall försöka sammanfatta det viktigaste här och hoppas, att begreppen *produktivkrafter*, *produktionsförhållandena*, *produktionssätt*, *ekonomisk bas* och *överbyggnad* är klara för läsaren.

Produktivkrafternas utveckling har drivit samhällsutvecklingen framåt. Men alltid har produktivkrafterna kommit i konflikt med de rådande produktionsförhållandena. Dessa har blivit en tillbakahållande faktor i ursamhället, slavsamhället, feodalsamhället och det kapitalistiska samhället.

Politiskt har denna konflikt tagit sig uttryck i *klasskamp*. De gamla härskarklasserna har kämpat för att bevara de gamla produktionsförhållandena och de nya, framåtsträvande klasserna har kämpat för att införa nya produktionsförhållandena.

Kärnfrågan i denna klasskamp har alltid kommit att bli *kampen om statsmakten*. Staten är den våldsapparat, som de

härskande klasserna byggt upp för att säkerställa sitt herravälde gentemot andra samhällsklasser. De gamla härskarklassernas stat har krossats av de progressiva klasserna och dessa har inrättat en egen förtyckarapparat för att säkerställa sin makt – en egen stat.

De gamla idéerna har fått ge vika för nya. Men knappt har de nya härskarklasserna hunnit installera sig vid makten, förrän nya motsättningar uppstått, nya klasser har börjat växa, nya idéer har gripit omkring sig.

Så är historien om alla hittillsvarande samhällen – efter ursamhällets undergång – historien om klasskamp. Men alldeles som ursamhället avlöstes av klassamhällena, så kommer också klassamhället slutligen att upphöra och ersättas av ett klasslöst samhälle – men denna gång på en högre nivå.

Efter arbetarklassens maktövertagande utvecklas produktionen så, att den räcker till för att täcka alla samhällets behov – inte bara en liten utsugande minoritets. Då behövs inte längre några klasser. Klassamhället dör bort och ger plats för ett samhälle av gemenskap och samverkan.

Dialektiken

Hittills har vi behandlat materialismen. Emellertid har vi sagt, att den marxistiska filosofin kallas för den *dialektiska* materialismen. Just denna andra beståndsdel i kommunisternas världsåskådning – *dialektiken* – skall vi nu ta itu med. Måhända är detta avsnitt det svåraste i detta studiebrev och läsaren kanske därför bör lägga in ett extra kol.

Själva ordet dialektik kommer från det grekiska ordet ”dialego”, som betyder ”att samtala”. I forntidens Grekland har också dialektiken sina rötter. Där menade man med dialektik konsten att nå fram till sanningen genom att avslöja motsägelserna i motståndarens resonemang.

Just detta – att ”avslöja motsägelser” – är också kärnan i den moderna marxistiska dialektiken. Skillnaden är den, att marxismen inte begränsar sig till det, som våra motståndare står och pladdrar om. Nej, detta resonemang överför kommu-

nisterna till *hela naturen, samhället och det mänskliga tänkandet inräknade*. Dialektiken förklarar det sätt, på vilket hela naturen, samhället och det mänskliga tänkandet utvecklas och förändras. Dialektiken beskriver de allmänna lagarna för denna rörelse.

Rörelsen är materiens existensform

Låter rubriken krånglig? Det är emellertid inte så farligt som det ser ut. Orden är Friedrich Engels' och de uttrycker den stora grundtanken i den marxistiska dialektiken. Denna grundtanke är, att allting är försatt i en ständig rörelse. Ingenting är evigt – allt har sin födelse, sitt liv och sin undergång. Hela naturen genomgår ständigt en förändring. Världen är *inte* en samling av en gång för alla färdiga ting utan en samling – eller rättare sagt ett komplex – av processer. I dessa processer genomgår de skenbart stabila eller ”eviga” tingen en oavbruten förändring.

Ett exempel: Tidigare trodde man, att alla djur och växter på jorden en gång hade skapats, så som de ser ut idag. Människan hade alltid varit människa och fisken hade alltid varit fisk. Dessa idéer vederlades av den store vetenskapsmannen Darwins undersökningar.

Han fann, att människan i själva verket hade utvecklats ur andra arter, att hon närmast härstammade från aporna, ja, t o m från fiskarna någon gång för mycket, mycket länge sedan. Dessa fakta erkänner idag hela mänskligheten utom en och annan inbiten prästrackare, som väl är rädd, att någon skall upptäcka mer näraliggande likheter med aporna. Detta exempel visar, att människan inte kom till som ett färdigt ting, utan att släktet har utvecklats ur andra arter.

Det kan tjäna som illustration till vår tes, att världen inte är ett komplex av färdiga ting utan ett komplex av processer, ett komplex av rörelse.

Endast processerna, rörelsen, utvecklingen, förändringen

är evig medan tingen (materien) är stadda i evig rörelse. Detta är grundtanken i den marxistiska dialektiken. Det existerar ingen materia utan att den är inbegripen i en ständig rörelse. *Rörelsen är materiens existensform.*

Motsatsernas enhet och kamp

Har vi inte tappat den tråd, som vi började nysta i förut – den om att ”avslöja motsägelser”? Dialektik hade ju med motsägelser att göra?

Nej, vi fattar tag i denna tråd här igen. Den leder oss nämligen till svaret på frågan, *varför* naturen är försatt i ständig rörelse. Vilka är drivkrafterna bakom förändringen och utvecklingen? Om man vill förstå det moderna kapitalistiska samhällets utveckling, så måste man avslöja dess *inre motsägelser*; undersöka dessa och på så sätt komma fram till sanningen.

Människorna i det kapitalistiska samhället är uppdelade i två huvudklasser – bourgeoisie och proletariat. Dessa klasser är inte bara ”olika” eller ”ojämlika”. Nej, de är varandras direkta *motsatser* – precis som natt och dag. De står rakt emot varandra.

Den ena äger men arbetar inte. Den andra arbetar men äger inte. Den ena kan inte existera utan den andra. Om kapitalisten inte har några, som arbetar åt honom, så kan han inte längre vara kapitalist. Om det inte längre finns några kapitalister, så kan lönearbetaren inte längre fortsätta att vara lönearbetare. I den ekonomiska kampen emellan vill kapitalisten höja sin profit på lönenas bekostnad och arbetaren vill höja sin lön på profitens bekostnad. I allt står de emot varandra.

Ändå utgör de tillsammans en helhet – det kapitalistiska samhället. Kampen mellan dessa motsatser är avgörande för det kapitalistiska samhällets utveckling. Denna kamp bestämmer det kapitalistiska samhällets rörelseformer, dess utveckling och förändring. I avsnittet om den historiska materialismen visade vi, hur produktivkrafter och produktionsför-

Motsättningar finns i varje tings utvecklingsprocess. De genomtränger varje tings utvecklingsprocess från början till slut.

hållanden ständigt kom i motsättning till varandra, hur de olika samhällsklasserna likaledes oupphörligt kom i motsättning till varandra – ja, att det var en motsättning – den mellan människan och naturen – som gjorde, att människorna överhuvudtaget slöt sig samman i samhällen.

På samma sätt förhåller det sig med *varje* företeelse, *varje* rörelse, *varje* förändring och *varje* utveckling. Drivkraften bakom den är de motsättningar eller motsägelser, som finns inneslutna inom den.

I matematiken är exempelvis + och -, d v s addition och subtraktion varandra motsägende företeelser. På denna motsats bygger all matematik, såväl lägre som högre.

Elektriskt ljus och värme, elektriska motorer, radio- och TV-apparater m m bygger alltsammans på en motsättning. Det är motsättningen mellan positiv och negativ elektrisk laddning. Man kan aldrig få en glödlampa att brinna genom att endast ansluta den till den ena polen på ett batteri eller till det ena hålet i ett vägguttag. Positiv och negativ laddning är varandras motsatser. Den ena kan inte existera utan den andra. Men samtidigt utgör de en enhet och ur den utvecklas elektrisk ström.

”Vi har också sett”, säger Engels, ”att vi inte heller på tänkandets område kan undgå motsägelserna och att t ex motsägelsen mellan den teoretiskt obegränsade mänskliga kunskapsförmågan och dess förverkligande i praktiken genom idel begränsade och med begränsad kunskap utrustade människor får sin lösning i den åtminstone för oss praktiskt taget ändlösa raden av människosläkten, i en oändlig progress.”

Det är motsättningar *inuti* själva företeelserna, som driver deras utveckling framåt. Ta t ex ett befruktat ägg, som ligger inneslutet i sitt skal. Förutsatt, att det placeras i en lämplig temperatur, så utvecklas det till en kyckling utan någon som helst yttre påverkan. Denna utveckling drivs fram av de *inre* förhållandena i ägget, av de *inre* motsättningarna.

Steget fran ett hönsägg till det svenska samhället kan synas lite långt men *en* likhet finns i alla fall. Utvecklingen i det svenska samhället bestäms i huvudsak av de *inre* motsätt-

ningarna i samhället.

Borgerliga propagandamakare brukar påstå, att protester av olika slag är resultat av *yttre* påverkan. Det är utomstående krafter, företrädesvis kommunistiska, som lurar ungdomar och andra att protestera mot missförhållanden i samhället. Borgarklassen varken vill eller kan förstå, att det är de inre motsättningarna i Sverige, som är orsak till utvecklingen.

Som vi såg ovan, så var det motsättningen mellan människan och naturen, som drev människan samman i samhällen. I denna motsättning är människan den framåtskridande sidan. Hon lär sig, att i allt större utsträckning behärska naturen. Det, som till en början kanske hade som mål att skydda sig mot vilda djur, är idag så långt kommet, att människan börjat utforska andra himlakroppar.

Nåväl, när motsättningen mellan människan och naturen utvecklats till en viss nivå, så uppstod klassamhället. Det var, när tillräckligt mycket producerades, för att en del av befolkningen skulle kunna lägga beslag på överskottet. Idag har så kampen mot naturen utvecklats så långt, att människan är i stånd att utvinna tillräckligt mycket ur den för att tillfredsställa alla människors behov. Klassamhället har blivit en broms på utvecklingen. Den jättelika parentes, som klassamhället utgjort i mänsklighetens historia, lider mot sitt slut.

Negationens negation

Därmed har det mänskliga samhället utvecklats enligt följande modell: Först existerade en samhällstyp med gemensamt ägande av produktionsmedlen.

Sedan följde samhällen baserade på privategendomen i en eller annan form. I vår tid är samhället så moget att åter baseras på gemensamt ägande – men denna gång på ett högre plan.

Detta kan tjäna som en illustration till en annan av dialektikens lagar för naturens allmänna rörelseformer – nämligen *negationens negation*.

Gemensamhetsegendomen avlöstes på ett givet stadium av

sin motsats – privategendomen. Den *negerades* av privategendomen. Ordet negera kan vi här översätta ungefär med ”slå över i sin motsats”. Privategendomen är således gemensamhetsegendomens *negation*.

Genom socialismens segrar i vår tid läggs så grunden för privategendomens upphävande, för negerandet av privategendomen, och dess ersättande med gemensamhetsegendom. Denna gemensamhetsegendom på ett högre plan är *negationens negation*.

Friedrich Engels belyser lagen om negationens negation på naturvetenskapens område i sitt verk Anti-Dühring:

”Låt oss ta ett sädeskorn. Biljoner dylika sädeskorn förmales, kokas och tillagas för att sedan förtäras. Men om ett sådant sädeskorn finner de för det normala betingelserna, om det faller i god jord, så försiggår med det under inflytande av värme och fuktighet en karakteristisk förändring, det gror; kornet som sådant förgås, blir negerat, men i dess ställe framträder den ur detsamma uppkomna plantan, kornets negation.

Men hurudant är denna plantas normala levnadslöpp? Den växer, blommar, blir befruktad och producerar slutligen åter sädeskorn, och så snart dessa mognar dör strået bort, blir i sin tur negerat. Som resultat av denna negationens negation har vi åter det ursprungliga sädeskornet men inte ensamt utan i tio-, tjugo- och trettiofaldigt antal.”

På detta sätt sker all rörelse i naturen, vilket område det än må gälla. Lagen om negationens negation slår hål på den borgerliga propagandan om, att klassamhället alltid har funnits och att det alltid kommer att finnas. Fakta motsäger denna propaganda. Fakta visar, att alla företeelser är dömda att gå under, att de har sin negation – så ock det kapitalistiska samhället.

Kvantitet och kvalitet

Hittills har vi sett, att hela naturen är försatt i rörelse, att denna rörelse är orsakad av de inre motsägelserna i tingens utvecklingsprocess samt att negationens negation är naturens

allmänna rörelseform.

För att göra bilden fullständig återstår en viktig lag inom dialektiken. Det är lagen om *kvantitativa förändringars övergång i kvalitativa*.

Som exempel skall vi ta klasskampen i det kapitalistiska samhället och betingelserna för detta samhälles störtande och socialismens uppbyggande.

I det kapitalistiska samhället tillväxer arbetarna i antal. De kämpar mot kapitalisterna för att höja sin lön. De organiserar sig i fackföreningar. De lär sig socialismens teori. De skapar ett kommunistiskt parti och reser sig med detta som ledning i allt häftigare strider mot borgarklassen. Under hela denna tid står det kapitalistiska samhället kvar. Det pågår endast *kvantitativa* förändringar inom dess ramar – förändringar i styrkeförhållanden, förändringar av det antal arbetare, som sluter upp i den revolutionära striden, förändringar av den mängd kunskap, som finns hos arbetarklassen osv.

Samtidigt sker kvantitativa förändringar inom borgarklassen., Den försvagas av politiska och ekonomiska kriser. Den tvingas att utsuga arbetarklassen än hårdare. Den rustar upp sin polis och sin militär o s v.

Motsättningarna i samhället skärps alltmer, men det är ännu bara fråga om *kvantitativa* förändringar. Så plötsligt inträffar något nytt. Klasstriderna blir allt häftigare. Motsättningarna ställs på sin spets. Arbetarklassen gör revolution. Bourgeoisens herravälde störtas och proletariatets diktatur upprättas. Samhället har genomgått en kvalitativ förändring. Det gamla samhället finns inte längre. Det har ersatts av ett nytt.

Detta exempel ger en bild av lagen om kvantitativa förändringars övergång i kvalitativa. Rörelsen i naturen sker inte enbart i form av en långsam stegvis utveckling utan huvudsakligen i form av snabba, språngartade förändringar – revolutioner, explosioner, språng etc. Dessa förändringar är resultatet av tidigare långsamma, stegvisa förändringar i kvantitet. Vårt exempel var från samhällsvetenskapens område. Låt oss anföra två från naturvetenskapen:

Om denna broschyr läses i en studiecirkel, så kanske studieleddaren bjuder på kaffe under mötet. Vad händer, när han eller hon sätter vattnet på spisen och vrider på plattan? Jo, vattnet tillförs en viss kvantitet värme. Det sker en *kvantitativ* förändring av vattnet, vilken visar sig genom att temperaturen stiger. Så plötsligt – på ett visst stadium – sker en *kvalitativ* förändring – vattnet övergår till ånga, det kokar. Vattnet är inte längre vatten utan har förvandlats till en gas.

Studiedeltagarna kan nu gå och sätta sig runt bordet igen för ett annat experiment. Låt oss ta lampan, som lyser upp rummet, där studiecirkeln kämpar med denna broschyr. Antag, att den kopplades till ett ficklampsbatteri! Resultat – ingenting händer trots att ström onekligen tillförs. Öka strömstyrkan genom att koppla dit ytterligare batterier! Det kommer inte att hända någonting, förrän en tillräckligt stor kvantitet ström tillförs. Först då – på ett givet stadium – sker den kvalitativa förändringen; lampan börjar lysa.

Följaktligen bör lampan snarast skruvas i på sin plats igen för att inte mötet skall bli alltför långt.

Från det mänskliga tänkandets område har vi redan nämnt ett talande exempel tidigare i detta studiebrief. Det var under avsnittet om kunskapsteorin. Den sinnliga kunskapens övergång till rationell kunskap är just kvantitetens övergång till kvalitet. När en tillräcklig mängd sinnesintryck hopats i människans hjärna, så utformas de till hela idéer.

Borgarklassen erkänner inte lagen om kvantitativa förändringars övergång till kvalitativa – i vart fall inte på samhällsvetenskapens område. Den förnekar, att det någonsin kommer att ske en kvalitativ förändring av samhället – att kapitalismen kommer att krossas och ersättas av socialismen.

Ett parti som Vänsterpartiet förnekar också denna dialektiska lag. I den mån Vänsterpartiet fortfarande eftersträvar en socialistisk samhällsomvandling, vilket inte är så alldeles entydigt, så skall socialismen i vart fall nå genom gradvisa förändringar, genom reformer i riksdagen och små, små steg i socialistisk riktning. I praktiken erkänner inte Vänsterpartiet, att förändringar i huvudsak sker genom revolutioner, genom språngartade förändringar. Så kan man på filosofiskt språk

uttrycka Vänsterpartiets idé om ”den fredliga vägen till socialismen” och annat i den vägen.

Sammanfattning av dialektiken

Som avslutning på detta avsnitt skall vi ge en kort sammanfattning av de fyra viktigaste dialektiska lagarna, vilka vi kort redogjort för i det föregående. Sedan Marx och Engels utarbetade den dialektiska materialismen har många försök gjorts från borgerliga professorer att motbevisa den.

Dessa professorer är alla glömda, men den dialektiska materialismen står kvar utan att någonting har förändrats i den eller vederlagts. Tvärtom har vetenskapens framsteg och samhällets utveckling till fullo bekräftat dess riktighet och dess oöverbinnerlighet som vapen i proletarietets hand. Dialektikens grundläggande kännetecken är följande:

1. Dialektiken betraktar naturen som ett tillstånd av oavbruten rörelse och förändring.
2. Dialektiken betraktar rörelsen som ett resultat av de inre motsägelserna i naturen.
3. Dialektiken betraktar rörelsen också i form av kvalitativa förändringar och att kvantitativa förändringar leder till kvalitativa.
4. Dialektiken betraktar negationens negation som naturens allmänna rörelseform.

Tillsammans med materialismens grundsats, att teorin är abhängig av praktiken, utgör detta kärnan i den dialektiska materialismen.

Diskussionsfrågor

1. Kan den marxistiska filosofin kallas objektiv, när de ensidigt tar ställning för en samhällsklass – proletariatet?
2. Vilken är den grundläggande skillnaden mellan materialism och idealism?
3. Mången politisk tänkare har under historiens gång skisserat bilden av ett drömsamhälle och därefter försökt utforma ett program för att nå dit. Vilket grundläggande fel har dessa gjort ur filosofisk synvinkel och vilken metod är nödvändig för att formulera ett riktigt politisk program?
4. En narkoman avsvär sig själv ansvaret för sitt missbruk och skyller på ett ruttet samhälle, som drivit honom in i eländet. Diskutera en sådan inställning utifrån begreppen mekanisk materialism och dialektisk materialism!
5. Vad menas med uttrycken ”sinnlig kunskap” och ”rationell kunskap”?
6. Hur når man kunskap om naturen, samhället och människan enligt den marxistiska kunskapsteorin?
7. Vilka är de grundläggande skillnaderna mellan borgerlig och marxistisk historieskrivning?
8. Vilka är de två direkta drivkrafterna bakom det mänskliga samhällets utveckling genom olika stadier? Vad ligger i sin tur bakom dessa båda företeelser?
9. Är det teoretiskt tänkbart för människan att genom vetenskapens landvinningar uppnå evigt liv?
10. Allt – från minsta sandkorn till gigantiska stjärnor – är enligt den dialektiska materialismen försatt i ständig rörelse och utveckling. Vilken är drivkraften bakom detta? Försök ge exempel från naturens, samhällets och tänkandets område!
11. Den marxistiska kunskapsteorin beskrevs i häftet som en evig växelverkan mellan teori och praktik, där den ena delen ständigt har omvandlats i den andra och därmed spelat ut sin roll. Vad kallas denna rörelseform med den marxistiska dia-

lektikens språkbruk?

12. Vad menas med kvantitativa förändringars övergång i kvalitativa? Varför förnekar bourgeoisien, att utvecklingen skulle försiggå på detta sätt?

Proletärkultur, Box 31187, 40032 Göteborg

Tryckt hos HS-Offset AB Göteborg 2005

Kommunistiska Partiet

Tel: 031-12 26 31

E-post: ps@kommunistiskapartiet.org

Hemsida: www.kommunistiskapartiet.org

Proletären – Kommunistiska Partiets tidning

Tel: 031-244544   E-post: red@proletaren.se   Hemsida: www.proletaren.se

Revolutionär Kommunistisk Ungdom

Tel: 031-2444 17

E-post: rku@rku.nu

Hemsida: www.rku.nu

rebell – R.K.U:s tidning

Tel: 031-244417

E-post: rebell@rebell.se

Hemsida: www.rebell.se

Ungkommunisternas tidning

■ Prenumerera på Rebell. Sätt in pengarna på Rebells postgiro **51 39 98-5** och ange tydligt namn och adress, samt från vilket nummer du vill påbörja din prenumeration.

Pris fyra nr (ett år):

- Vanlig prenumeration 40 kr
- Stödprenumeration 80 kr
- Kampprenumeration 120 kr

Revolutionär
Kommunistisk
Ungdom

RKU och Rebell kontaktas via

Adress: Box 311 87,
400 32 Göteborg
Tel: 031-24 44 17
E-post: rku@tfrebell.se

Kommunisternas veckotidning

■ 28 sidor varje torsdag. Helår – 400 kr;
Halvår – 250 kr; Kvartal – 75 kr.

Pg 72 37 50 - 6

Autogiro 35 kr/mån
(för pren. ring 031-24 26 15)

Kommunistiska Partiet – KPML(r)

Ring partcentralen
031-122631

Eller skriv till:

KPML(r)
Box 31187
400 32 Göteborg

E-post: kpmlr@kpmlr.o.se

Kommunistisk grundkurs omfattar:

1. Världsåskådningen.
2. Politisk ekonomi.
3. Imperialismen.
4. Vad vill kommunisterna?

Pris 20 kronor